

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5 – ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ (ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ)

ΘΕΜΑ 1α

1. Να κατατάξετε στη σωστή χρονολογική σειρά τα ακόλουθα γεγονότα, αρχίζοντας από το αρχαιότερο:

A

- α. ίδρυση Α' Αθηναϊκής συμμαχίας
- β. μάχη του Μαραθώνα
- γ. ίδρυση της Αλεξάνδρειας
- δ. συνέδριο της Κορίνθου υπό τον Φίλιππο Β'
- ε. τριακοντούταις σπονδαί

B

- α. εκστρατεία Μ. Αλεξάνδρου
- β. Θηβαϊκή ηγεμονία
- γ. ιωνική επανάσταση
- δ. Σπαρτιατική ηγεμονία
- ε. Αθηναϊκή ηγεμονία

2. Να αντιστοιχίσετε στοιχεία της στήλης Α με στοιχεία της στήλης Β. Δύο (2) στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν:

A	B
α. τραγική ποίηση	1. Αριστοτέλης
β. φιλοσοφική σκέψη	2. Δημοσθένης
γ. ρητορικός λόγος	3. Ηρόδοτος
δ. ιστοριογραφία	4. Αρχιμήδης
ε. ιατρική	5. Σοφοκλής
	6. Ιπποκράτης
	7. Φίλιππος

3. Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος, βάζοντας στην κατάλληλη θέση και πτώση μία από τις ακόλουθες λέξεις (δύο λέξεις περισσεύουν): Πλάτων, ορθολογισμός, άνθρωπος, Θουκυδίδης, Αριστοφάνης, Σοφοκλής, σοφιστής.

«Τον 5ο και 4ο αι. π.Χ. η ανάπτυξη των γραμμάτων και των τεχνών δημιούργησε έργα απaráμιλλα σε πνευματική και καλλιτεχνική λαμπρότητα. Η φιλοσοφική σκέψη από τα μέσα του 5ου αι. π.Χ. τοποθέτησε στο κέντρο του ενδιαφέροντος τον(1)..... και προσπάθησε να ερμηνεύσει τα φαινόμενα με βάση τη λογική, δηλαδή τον(2)..... Η ιστοριογραφία εκπροσωπήθηκε από τον Ηρόδοτο αλλά κυρίως από τον(3)....., ο οποίος με το έργο του έθεσε τα θεμέλια της επιστημονικής ιστορικής συγγραφής. Η ποιητική τέχνη, κυρίως με το έργο των τριών τραγικών, του Αισχύλου, του(4)..... και του Ευριπίδη, εξελίχθηκε σε θεατρικό λόγο υψηλών διανοημάτων, ενώ με τις κωμωδίες του(5)..... σε κριτική της καθημερινής πολιτικής ζωής».

4. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πληροφορία και δίπλα του τη λέξη **Σωστό**, αν η πληροφορία είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πληροφορία είναι λανθασμένη:

1. Μια από τις *λειτουργίες* ήταν και η τριηραρχία.
2. Ο Φίλιππος Β' προέδρευσε στο συνέδριο της Κορίνθου το 337 π.Χ.
3. Η πανελλήνια ιδέα ήταν μια νέα πολιτική έκφραση που διατυπώθηκε για πρώτη φορά στα τέλη του 5ου αι. π.Χ. από τον ρήτορα Δημοσθένη.
4. Τη Θηβαϊκή ηγεμονία ακολούθησε η Μακεδονική.
5. Η εργασία στα ορυχεία της Αττικής εκτελούνταν από μετοίκους και δούλους.
6. Άμεση συνέπεια του Πελοποννησιακού πολέμου ήταν η ήττα των Σπαρτιατών.
7. Ο Φίλιππος Β' έθεσε ως στόχους πρώτα την επέκταση της εξουσίας του κράτους του και μετά την ισχυροποίησή του.
8. Η Αλεξάνδρεια ιδρύθηκε από τον Μ. Αλέξανδρο.
9. Τα *θεωρικά* ήταν τα έξοδα μιας επίσημης αποστολή σε πανελλήνιες εορτές.
10. Η μάχη της Μαντινείας (362 π.Χ.) σηματοδότησε το τέλος της Θηβαϊκής Ηγεμονίας.

5. Να επιλέξετε και να γράψετε τη σωστή απάντηση για κάθε ομάδα από τις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Οι *εταίροι* ήταν το ιππικό των:

α. Αθηναίων β. Θηβαίων γ. Μακεδόνων δ. Ρωμαίων

2. Αντίθετος με την πανελλήνια ιδέα ήταν ο:

α. Ισοκράτης β. Φίλιππος Β΄ γ. Δημοσθένης δ. Γοργίας

3. Η γυμνασιαρχία ήταν μια μορφή *λειτουργίας* για:

α. την κάλυψη των εξόδων των δειπνων μιας φυλής της Αθήνας
β. τα έξοδα της επίσημης αποστολής σε πανελλήνιες εορτές
γ. την τέλεση αγώνων λαμπαδηδρομίας στα Παναθήναια
δ. τη διδασκαλία ενός θεατρικού έργου

4. Η πολιτική δράση του Μ. Αλεξάνδρου αποσκοπούσε:

α. στην απόλυτη επικράτηση του ελληνικού κόσμου β. στην απόλυτη επικράτηση του ασιατικού κόσμου
γ. στην ανάμειξη του ελληνικού με τον ασιατικό κόσμο και στην ένωσή τους κάτω από μια ισχυρή διοίκηση
δ. στον πλήρη παραμερισμό της τοπικής μορφής διοίκησης, της σατραπείας

5. Ηγεμονική θέση μεταξύ των ελληνικών πόλεων-κρατών μετά τον Πελοποννησιακό πόλεμο απέκτησε η:

α. Αθήνα β. Θήβα γ. Σπάρτη δ. Κόρινθος

6. Οι Μακεδόνες επιβλήθηκαν στρατιωτικά στις πόλεις της νοτίου Ελλάδας:

α. με το Συνέδριο της Κορίνθου (337 π.Χ.) β. με τη μάχη της Χαϊρώνειας (338 π.Χ.) γ. με τη μάχη της Μαντίνειας (362 π.Χ.) δ. με τη μάχη των Λεύκτρων (371 π.Χ.)

7. Ο Περικλής καθιέρωσε τη χρηματική αποζημίωση για τους:

α. δούλους β. μετοίκους γ. κληρωτούς άρχοντες δ. τεχνίτες

8. Κατά την κλασική εποχή η ιστοριογραφία εκπροσωπήθηκε κυρίως από τον:

α. Δημοσθένη β. Αριστοφάνη γ. Ιππόδαμο δ. Θουκυδίδη

ΘΕΜΑ 1β

Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των παρακάτω ιστορικών όρων:

μετοίκιο, θεωρικά, χορηγία, λειτουργία, εστίαση.

2ο ΘΕΜΑ

1. Τι ήταν η συμμαχία της Δήλου και πώς λειτουργούσε πριν τη μετατροπή της σε αθηναϊκή ηγεμονία;
2. Με ποια οικονομικά μέτρα ενισχύθηκε στα χρόνια του Περικλή το δημοκρατικό πολίτευμα της Αθήνας;
3. Ποιες αποφάσεις ελήφθησαν στο συνέδριο της Κορίνθου το 337 π.Χ.;
4. Σε ποιες περιόδους διακρίνονται τα γεγονότα του Πελοποννησιακού πολέμου και ποια η συνολική του διάρκεια;
5. Ποιες ήταν οι κυριότερες αιτίες του Πελοποννησιακού πολέμου;
6. Ποιο ήταν το περιεχόμενο της Ανταλκιδείου ειρήνης;
7. Ποιες ήταν οι επιπτώσεις του Πελοποννησιακού πολέμου για τις ελληνικές πόλεις;
8. Να αναπτύξετε δυο ενέργειες που έκανε ο Φίλιππος Β΄ για να πετύχει την ισχυροποίηση της Μακεδονίας.
9. Να παρουσιάσετε το έργο του Μ. Αλεξάνδρου στον πολιτιστικό τομέα.
10. Ποιο ήταν το έργο του Μ. Αλεξάνδρου στον στρατιωτικό τομέα;

3^ο ΘΕΜΑ

1. Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από το κείμενο που σας δίνεται, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α. Ποιοι ήταν οι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής του Φίλιππου Β΄;

β. Πώς οργάνωσε τον μακεδονικό στρατό ο Φίλιππος Β΄;

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τις πρώτες εκστρατείες του εναντίον των Θρακών και των Ιλλυριών ο Φίλιππος τις είχε επιχειρήσει για δύο λόγους: για ν' αποθαρρύνει τους λαούς αυτούς να κάνουν επιδρομές εναντίον τις Μακεδονίας και, δεύτερο, για να τους απωθήσει, να ξαναπάρει τα ωφέληματα των κατακτήσεών τους. [...] Ως το 356 π.Χ. ο Φίλιππος είχε επεκτείνει τη χρήση ενός μακρού όπλου από το πεζικό στο Εταιρικό Ιππικό. Αυτό που τότε λεγόταν *σάρισα*, και που εμείς μπορούμε να το ονομάσουμε λόγχη, είχε μήκος 9 πόδια, με μία λεπίδα κοφτερή στο κάθε άκρο (η βαρύτερη μεταλλική λεπίδα ήταν προς τα πίσω)¹ και περίπου 5 πόδια¹ από αυτό το συνολικό μήκος εκτείνονταν προς τα εμπρός του σαρισοφόρου, ο οποίος κρατούσε το όπλο αυτό με το ένα του χέρι σε θέση ισορροπίας [...]. Ο Φίλιππος συγκρότησε επίσης σώματα ελαφρού ιππικού, που οι «πρόδρομοί» τους ήταν οπλισμένοι και αυτοί με *σάρισα*.

Hammond, N., *Το θαύμα που δημιούργησε η Μακεδονία*, μτφρ. Φ. Κ. Βώρος, Παπαδήμα, Αθήνα 1995, σσ. 156, 157.

2. Το παρακάτω παράθεμα αναφέρεται στις εξελίξεις που ακολούθησαν μετά το τέλος των Περσικών πολέμων και συγκεκριμένα στην ίδρυση της Α' Αθηναϊκής συμμαχίας (478/7 π.Χ.). Λαμβάνοντας υπόψη το συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο και αντλώντας πληροφορίες από το κείμενο και τον χάρτη που σας δίνεται, να απαντήσετε τεκμηριωμένα στα ακόλουθα ερωτήματα:

α. Ποια πόλη τέθηκε επικεφαλής της συμμαχίας («ξυνόδου») που συγκροτήθηκε μετά τους Περσικούς Πολέμους και ποια περιοχή επιλέχθηκε ως έδρα της συμμαχίας; Να σχολιάσετε κριτικά τη σημασία που είχε, για την ηγετίδα δύναμη, η συγκεκριμένη επιλογή.

β. Τι αποφασίστηκε στο πλαίσιο της συμμαχίας αυτής και ποιος ορίστηκε ως ο σκοπός της ίδρυσης της;

ΚΕΙΜΕΝΟ

Μετά τους Περσικούς πολέμους [...] δημιουργήθηκαν θαυμάσιες προϋποθέσεις για την ίδρυση μιας νέας συμμαχίας, ανεξάρτητης, που επικεφαλής της θα ήταν η Αθήνα. Ήδη, είχε αποφασισθεί Αθηναίοι και Ίωνες σύμμαχοι να στείλουν τους αντιπροσώπους τους για τον καθορισμό των προκαταρκτικών διαδικασιών στη Δήλο, το πανάρχαιο θρησκευτικό κέντρο των Ιώνων. Η «ξυνόδος» εκείνη όρισε τους σκοπούς της Αθηναϊκής συμμαχίας και αποφάσισε την οργάνωσή της, ενώ παράλληλα αναγνώρισε την ηγετική θέση της Αθήνας. [...] Σκοπός της (Αθηναϊκής) συμμαχίας ορίστηκε πως θα ήταν να πάρουν «εκδίκηση οι Έλληνες, για όσα έπαθαν από τους βαρβάρους, λεηλατώντας τη χώρα του Πέρση βασιλέως» (ο Θουκυδίδης αυτό το χαρακτηρίζει ως πρόσχημα). Ύστερα, συμφωνήθηκε «να έχουν όλα τα μέλη της συμμαχίας τους ίδιους εχθρούς και φίλους» και έδωσαν τον απαραίτητο όρκο.

Καλογεροπούλου Α., «Η Πεντηκονταετία 479-431 π.Χ.», στο *ΙΕΕ*, τ. Γ1, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1972, σσ. 20-21 (διασκευή).

3. Αντλώντας πληροφορίες από τα παρακάτω κείμενα και βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας:

α. να αναφερθείτε στην προσωπικότητα του Περικλή β. να παρουσιάσετε τις παρεμβάσεις του στην κατεύθυνση της ενίσχυσης του δημοκρατικού πολιτεύματος στην Αθήνα.

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Όσον καιρό κυβερνούσε αυτός [ο Περικλής] στην πολιτεία και ήταν ειρήνη, την οδηγούσε με μετριοπάθεια και τη διαφέντευε με ασφάλεια· και δυνάμωσε η πολιτεία με την αρχηγία του περισσότερο παρά ποτέ. [...] Η αιτία ήταν

¹ Μονάδα μήκους.

πως εκείνος, επειδή είχε μεγάλη επιρροή από το αξίωμά του και την ισχυρή του διάνοια, και ήταν φως φανερό σε όλους πως δεν μπορούσε να διαφθαρεί με χρήματα, συγκρατούσε το πλήθος χωρίς να τους αφαιρέσει την ελευθερία τους, και δεν άφηνε να τον παρασύρουν αυτοί, παρά τους οδηγούσε ο ίδιος, επειδή δεν κέρδιζε τη δύναμή του με άπρεπα μέσα και με ρητορεία που κολάκευε τις ορμές τους, αλλά μπορούσε, από τη μεγάλη εκτίμηση που του είχαν να τους εναντιωθεί και να προκαλέσει και την οργή τους ακόμα.

Θουκυδίδης, *Ιστορίαι*, 2.65.5-10, μτφ. Έλλη Λαμπρίδου. Στο https://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/anthology/content.html?m=1&t=186 (ανάκτηση: 02/01/2023)

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Υπό την καθοδήγηση του Περικλή η Εκκλησία του Δήμου ψήφισε μια σειρά από νόμους, οι οποίοι αποτελούσαν ένα μεγάλο βήμα προς την καθιέρωση του πιο δημοκρατικού πολιτεύματος που υπήρξε ποτέ. Οι νόμοι αυτοί [...] προέβλεπαν ότι η επιλογή για τα περισσότερα δημόσια αξιώματα θα γινόταν με κλήρωση. [...] Όλοι οι δημόσιοι αξιωματούχοι θα είχαν σύντομη θητεία και θα υποβάλλονταν σε αυστηρό έλεγχο. [...] Το δημοκρατικό ιδεώδες απαιτούσε τη συμμετοχή της πλειοψηφίας των πολιτών στη λήψη αποφάσεων, αλλά οι φτωχοί δεν ήταν σε θέση να συμμετάσχουν αν δεν αμείβονταν. Για να αντιμετωπίσει αυτό το πρόβλημα, ο Περικλής εισήγαγε έναν νόμο ο οποίος ενέκρινε αυτές τις αμοιβές [...] στους δικαστές στα μέλη της Βουλής των Πεντακοσίων, στους άρχοντες, σε όλα τα κληρωτά αξιώματα και σε όσους υπηρετούσαν στο πεζικό και στο ναυτικό.

Κείγκαν, Ντ., *Περικλής ο Αθηναίος και η γέννηση της δημοκρατίας*, μτφ. Όλγα Παπακώστα, Ωκεανίδα, Αθήνα 2005, σσ. 101-103.

4. Βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας αναφορικά με το έργο του Μ. Αλεξάνδρου και αντλώντας πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α. Ποια πολιτική ακολούθησε ο Μ. Αλέξανδρος απέναντι στους νέους υπηκόους του που κατοικούσαν στα εδάφη της Ανατολής;

β. Με ποιον τρόπο επιχείρησε να διασώσει τον ελληνικό πολιτισμό στην Ανατολή;

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στην (πόλη) Ζαρίασπα ο Βήσσος² δικάστηκε τυπικά για τον φόνο του Δαρείου και καταδικάστηκε να σταλεί με κομμένα αυτιά και μύτη στα Εκβάτανα για να σταυρωθεί. Οι Έλληνες, όπως κι εμείς, θεωρούσαν τον ακρωτηριασμό βάρβαρη τιμωρία, και δεν ήταν ευχάριστη για τον Αλέξανδρο η αποδοχή της. [...] Ο οποιοσδήποτε κατακτητής μιας ξένης φυλής βρίσκεται σε σοβαρή αμηχανία. Πρέπει να προδώσει τα ιδανικά του και να εγκαταλείψει τις πεποιθήσεις του, παραδεχόμενος τα ξενότροπα έθιμα σε βάρος των δικών του; Ή θα πρέπει, όντας σκληροτράχηλος και πιστός στις αρχές του δικού του πολιτισμού, να αποκοπεί από τους νέους υπηκόους του; [...] Ο Αλέξανδρος δεν υιοθέτησε τη δεύτερη μέθοδο. Είχε φτάσει η καίρια στιγμή να διασώσει τον ελληνικό πολιτισμό στην Ανατολή. Πρόβλεψε όμως ότι αυτό δεν θα μπορούσε να γίνει από έναν ξένο, έναν Έλληνα στρατηγό ή ένα Μακεδόνα βασιλιά. Έπρεπε να τους κυβερνήσει με τις δικές τους συνήθειες. Το καλύτερο μέσο για τη διάδοση του Ελληνισμού ήταν ν' αρχίσει να δέχεται με συμπάθεια τις προκαταλήψεις τους.

Bury J.B. & Meiggs R., *Ιστορία της αρχαίας Ελλάδας*, τ. Β', Καρδαμίτσα, Αθήνα 1998, σ. 746.

² Βήσσοις: Πέρσης σατράπης που συνωμότησε εναντίον του Δαρείου Γ', συνελήφθη από τον Μ. Αλέξανδρο, καταδικάστηκε και εκτελέστηκε στα Εκβάτανα.